

Література.

1. Лехан В. М. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: Український вимір / В. М. Лехан, Г. О. Слабкий, М. В. Шевченко // Главный врач. – 2010. – январь. – Число 1. – С. 20–36.
2. Лупандин В. М. Социально-экономическая концепция здоровья / В. Лупандин // Вестник АМН СССР. – 1089. – С. 8–12.
3. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf.
4. Надолішний П. І. Децентралізована модель урядування: сутність, чинники і межі застосування // Регіональна політика на сучасному етапі державотворення: проблеми децентралізації, ризики та перспективи впровадження: Мат. щорічн. загальноінститутської наук.-практ. конф. 31 жовтня 2006 року. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2006. – С. 229–233.
5. Радиш Я. Ф. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис, проблеми та шляхи реформування: монографія // Я. Ф. Радиш; передмова і загальна редакція – проф. Н.Р. Нижник. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 360 с.
6. Качество медицинской помощи. Глоссарий. Россия – США. Российско – Американская межправительственная комиссия по экономическому и технологическому сотрудничеству. Комитет по здравоохранению. Доступность качественной медицинской помощи. – М., 1999.
7. Англо-український словник-довідник термінів з фінансування та управління у сфері охорони здоров'я [авт. Н. Солоненко, В. Ананьєв, В. Рудий; за ред. А. Малагардіса та Е. Ліннака]. – К.: ?????, 2006. – 138 с. – Наукове видання.
8. Положение о доступности медицинской помощи [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nred=990_030.
9. Карамішев Д. Якість медичної допомоги – інтегральний показник соціальної ефективності управління системою охорони здоров'я / Д. Карамішев, Я. Радиш, Л. Радиш // Вісник НАДУ при Президентіві України. – 2005. – № 4. – С. 415–420.
10. Надюк З. Державне управління якістю надання медичної допомоги на сучасному етапі розвитку українського суспільства / З. Надюк // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – № 4. – С. 263–269.
11. Петрова И.А. Правовое обеспечение доступности медицинской помощи / И.А. Петрова // Правовые вопросы в здравоохранении, 2011. – № 1. [Электронный ресурс]; Режим доступа: <http://www.mcfr.ru/journals/1/20729/35637/35640/index.php>.
12. Мажак І.М. Принцип доступності як основа організації сімейної медицини: матеріали науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю [«Управління охороною здоров'я»], (Львів, 29 січня – 14 березня 2003 року), Львів. держ. мед. ун-т ім. Данила Галицького. – Л.: Львів. держ. мед. ун-т ім. Данила Галицького, 2003.
13. The Tallinn Charter: Health Systems for Health and Wealth [Electronic resource] // Access mode: <http://www.google.com.ua/search?hl=uk&source=hp&q=The+Tallinn+Charter&meta=&aq=&fq=>.
14. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Електронний ресурс]: Закон України № 2801-

XII від 19.11.1992р. // Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

15. Сенюта І.А. Право людини на медичну допомогу: деякі теоретико-практичні аспекти / Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 17 – 18 квітня 2008 року), [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://medicallaw.org.ua/uploads/media/02_277.pdf.

16. Andersen R. Revisiting the Behavioral Model and Access to Medical Care: Does It Matter? // Journal of Health and Social Behavior. 1995. Vol.36.

17. Aday L. A. At Risk in America: The Health and Health Care Needs of Vulnerable Populations in the United States. San Francisco: Jossey-Bass Publishers. 1993.

18. Безруков В. В. Стан здоров'я і надання медичної допомоги літнім людям / В. В. Безруков, Н.В. Вержиковська, В.В. Чайковська // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2000. – № 3. – С. 53–60.

19. Phillips K. A., Morrison K.R., Andersen R. M., Aday L.A. Understanding the context of healthcare utilization: assessing environmental and provider-related variables in the behavioral model of utilization // Health Services Research. 1998.Vol. 33 n3.

УДК 330.357

Валентина Воловник

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

У статті розглядаються сучасні науково-методологічні підходи як концептуальні детермінанти формування моделі управління сталим регіональним розвитком: системний, функціональний, особистісно орієнтований, синергетичний, логістичний і підхід з позицій парадигмального моделювання. Надається теоретичне обґрунтування зазначених підходів. Визначаються особливості їх практичного використання для розробки моделі управління сталим регіональним розвитком.

Ключові слова: *сталий регіональний розвиток, концептуальні детермінанти, логістичний підхід, синергетичний підхід, модель управління.*

✦ Концепція сталого розвитку країн світу та їх регіонів вважається найбільш перспективною ідеологією XXI століття і однією із головних проблем третього тисячоліття. Вчені передбачають, що ця концепція витіснить усі інші (які в порівнянні з концепцією сталого розвитку є фрагментарними щодо розвитку світової цивілізації і неспроможними забезпечити його збалансованість), при умові поглиблення її наукової обґрунтованості.

З іншого боку, вирішення основних завдань сталого розвитку (забезпечення динамічного соціально-економічного зростання, збереження навколишнього

природного середовища, раціональне використання природно-ресурсного потенціалу з метою задоволення потреб нинішнього і наступних поколінь через побудову високоефективної економічної системи) передбачає, насамперед, забезпечення сталого розвитку окремих регіонів і поселень [13].

Відтак, обґрунтування концептуальних детермінант формування моделі управління сталим регіональним розвитком уявляється актуальним і доцільним.

Про актуальність даної проблеми свідчить й те, що в Україні була створена Національна комісія сталого розвитку (1998 р.); визначені принципи сталого розвитку України як такі, що ґрунтуються на властивих державі геополітичних, географічних, демографічних, соціально-економічних і екологічних особливостях; установлені цілі сталого розвитку та загальні напрями їх реалізації. Проте концептуальні детермінанти формування моделі управління сталим розвитком регіонів ще не досліджувалися.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що концептуальні детермінанти розуміються як керівні ідеї, конструктивні принципи, фактори, які обумовлюють визначені процеси та явища і сприяють їх систематичному висвітленню. Відтак, являють собою певні наукові підходи.

Так, за А. В. Губою, концептуальними детермінантами формування культури управління на сучасному етапі розвитку виступають такі наукові підходи: на методико-праксіологічному рівні: діяльнісний, компетентісний, акмеологічний, ресурсний, інноваційний; на теоретико-методологічному рівні: культурологічний, гуманістичний, системний, синергетичний [4].

Аналіз проблемних питань сучасної теорії сталого розвитку дозволив встановити, що існують суперечності навіть у формулюванні поняття сталого розвитку. Так, Г. Дейлі в монографії «Поза зростанням: економічна теорія сталого розвитку» тлумачить термін «сталий розвиток» як означення гармонійного, збалансованого, безконфліктного прогресу всієї земної цивілізації, груп країн (регіонів, субрегіонів), а також окремо взятих країн за науково обґрунтованими планами, коли у процесі інноваційного інтенсивного економічного розвитку країн одночасно позитивно вирішується комплекс питань щодо збереження довкілля, ліквідації експлуатації, бідності та дискримінації як кожної окремо взятої людини, так і цілих народів. Н. Джорджеску-Роген, К. Боулдинг та Г. Айрес і Л. Кохрсенякий, незалежно один від одного, пов'язують розвиток економіки з природними обмеженнями і поєднують термінологію з економікою довкілля. В доповіді «Наше спільне майбутнє» Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку під головуванням Г. Х. Брундланд приділила основну увагу необхідності «сталого розвитку», як розвитку, який забезпечує потреби нинішнього покоління без завдання шкоди можливості майбутнього покоління задовольнити свої власні потреби. А у програмі всесвітнього співробітництва, прийнятої на Міжнародній конференції з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро (саміт Землі), сталий розвиток пов'язується з гармонічним досягненням таких цілей: високої якості навколишнього середовища і здорової економіки для всіх народів світу, задоволенні потреб людей і збереженні сталого розвитку протягом тривалого періоду. Проте в усіх дослідженнях відзначається, що сталий розвиток — це насамперед керований розвиток [2; 9; 10; 12].

Однак концептуальні детермінанти, що мають бути покладені в основу керування сталим розвитком і формування відповідної моделі управління не були предметом окремих досліджень.

Мета даного дослідження полягає у визначенні концептуальних детермінант утворення складових блоків моделі управління сталим регіональним розвитком на засадах демократичного врядування як низки науково-методичних підходів та їх практичному використанні у побудові даної моделі. При цьому слід зазначити, що наукові підходи загалом, і визначені зокрема, характеризуються, з одного боку, прагненням звести різноманітність явищ і процесів світового розвитку до низки закономірностей, але водночас, з іншого боку, чітким розумінням того, що наші знання про світові процеси та явища, внаслідок їх нескінченної розмаїтості, завжди будуть мати характер відносних, релевантних істин.

Складність проблем управління сталим регіональним розвитком зростає внаслідок зростаючої кількості учасників управлінських процесів: політичних партій, профспілок, неурядових організацій, груп усіх видів, зокрема неформальних. Управління припинило бути монополією урядів.

Як зазначає О. Бабкіна, політичний плюралізм, розподіл влади, електоральна змагальність, юридична рівність індивідів є системою, що адекватна ринковій економіці й громадянському суспільству. Проте історичний досвід свідчить, що незалежно від суб'єктивних прагнень різних панівних угруповань основним засобом розвитку й функціонування розвинених країн сучасного цивілізованого суспільства є демократія [1].

Отже, системний підхід є основою керованості сталого розвитку регіонів на засадах демократичного врядування, і ефективність процесів управління регіональним розвитком залежить серед іншого і від здатності адміністрації регіону включати у процес прийняття рішень нових учасників як партнерів у управлінні.

З іншого боку, системний підхід виступає також передумовою використання сучасних інформаційних технологій, які дозволяють швидко моделювати різні варіанти напрямів розвитку, прогнозувати їх результати з достатньо високою надійністю та вибирати найбільш оптимальний.

Логічним продовженням системного підходу можна визнати відносно новий у методології підхід з позицій парадигмального моделювання.

Парадигма, за Т. Куном, це дисциплінарна матриця, те, що об'єднує членів наукового товариства, і, навпаки, наукове товариство складається із людей, що визнають парадигму. Т. Кун виділяє два основні аспекти парадигми: науково-практичний, за яким парадигма виступає як сукупність фундаментальних знань, цінностей, переконань і технічних прийомів, що є зразком наукової діяльності, і науково-соціальний, котрий характеризується конкретним науковим товариством, що визнає її цілісність, межі якої й визначає парадигма [8].

В сучасній науці парадигма (лат. *paradigma* – приклад) розглядається як система теоретичних, методологічних і аксіологічних настанов, що приймаються як зразок рішення всіма членами наукового товариства; як певна система знань, теорія, до якої входять визнані всіма наукові досягнення, що впродовж певного часу дають можливість створювати моделі постановки проблем та їх розв'язання [8; 14].

Завданням парадигмального моделювання стосовно формування моделі управління сталим регіональним розвитком є встановлення певних стандартів, правил, настанов у тих сферах професійної діяльності, що визначаються як провідні, забезпечувальні щодо сталого розвитку в даному регіоні (насамперед, в екологічній сфері, що є однією із провідних для будь-якого регіону

нашої країни), а також побудова відповідних моделей їх реалізації в конкретному регіоні. Зазначені моделі у своєму узгодженому комплексі складуть основу загальної моделі управління сталим регіональним розвитком на засадах демократичного врядування.

Конструювання парадигмальних моделей реальних систем і підсистем як складових моделі управління сталим регіональним розвитком у визначених сферах діяльності має допомогти досягненню двох основних цілей: розуміти поведінку цих систем під впливом зміни вихідних даних, стандартів, правил і установок та обирати стратегію, яка забезпечить найбільш ефективне функціонування цих систем.

Однак, оскільки моделювання засновано на подібності систем або процесів (при чому ступінь повноти подібності моделі об'єкту найчастіше є не повною, а частковою), то при використанні для формування моделі управління сталим регіональним розвитком даного підходу з позицій парадигмального моделювання слід мати на увазі велику ймовірність створення хибних моделей. Адже процеси в соціальних системах мають ймовірнісний характер і піддаються моделюванню тільки при введенні низки різного роду припущень. Відтак, реальні процеси в конкретних системах можуть пройти інакше.

Загальноновизнаний у науці особистісне орієнтований підхід полягає у пріоритеті розвитку особистості, у створенні в суспільстві необхідних і достатніх умов для її саморозвитку; і вже на цій основі – формуванні моделі управління сталим регіональним розвитком.

Для надання процесу формування означеної моделі особистісного смислу і забезпечення саморозвитку людей виникає потреба в актуалізації механізмів самоорганізації особистості, і на цій основі самоорганізації регіонального розвитку; а це, у свою чергу, стимулює дослідження процесів моделювання управління сталим регіональним розвитком з позицій нових методологічних підходів – синергетичного та акмеологічного.

Синергетика, як відомо, вивчає зв'язки між елементами структури, що утворюються у відкритих системах завдяки інтенсивному обміну речовиною та енергією з навколишнім середовищем у невірноважених умовах. У таких системах, які є лише фрагментами єдиного світового процесу саморуку, саморозвитку матерії, спостерігається узгоджена поведінка елементів, зростає ступінь упорядкування, тобто зменшується ентропія [15]. Синергетика сьогодні – це компонента науки, яка розкриває механізм самоорганізації гео-, біо-, соціосистем, до яких безсумнівно належить і система управління сталим регіональним розвитком. Синергетика пропонує модель зміни і розвитку означених систем.

Науковці доводять, що синергетика, за самих різних її тлумаченнях, постає як найбільш значущий і найменш прогнозований щодо його наслідків науковий і світоглядний феномен останніх десятиліть, виступає засобом виразу і розповсюдження в науці моделі самоорганізації складних систем, підказує теоретично обумовлені напрями пошуку проблем при вивченні об'єктів, критерії вибору проблем та оцінки їх рішення, дозволяє висвітлити єдність будь-якої діяльнісної сфери та її складових [4; 15].

Синергетичний підхід до процесу формування моделі управління сталим регіональним розвитком спрямовує його на самоорганізацію.

Відмінна особливість синергетичних принципів – можливість побачити явище зсередини як відкрити, невірноважену систему, що нелінійно розвивається. Саморозвиток набуває статусу принципу, який визначає

здатність соціальної системи регіону до неперервного самооновлення через подолання суперечностей свого розвитку зусиллями кожного суб'єкта цього процесу. За синергетичним підходом, у цьому процесі необхідно підтримувати стан усталеності, а не режим загострення. В синергетиці, згідно з принципом підкорення, флуктуація, яка розвилась раніше, підкорює собі інші [15]. Виходячи з цього, діяльність адміністрації регіону полягає у створенні умов, що є необхідними і достатніми для цілеспрямованого саморозвитку, раніше, аніж під якимось іншим впливом в регіоні сформується протилежна тенденція.

Праця кожної особистості є частиною єдиного процесу регіонального розвитку, і вона сама зможе працювати плідно, якщо її діяльність буде відповідати напрямкам розвитку регіону. Суттєві зміни в суспільстві, що відбуваються в останні роки, відповідають, з точки зору синергетики, випадку проходження суспільства через точку галуження і ведуть до необхідності швидкого пристосування людей до нових форм діяльності в соціально-економічних умовах, які швидко змінюються.

Відносно новий у методології акмеологічний підхід передбачає управління сталим регіональним розвитком на пріоритеті та органічному поєднанні основних акмеологічних принципів (трьох П): професіоналізму, порядності, патріотизму.

Поняття «акмеологія» грецького походження, від «акме» – вища ступінь, вершина, розквіт, удосконалення, та «логос» – учення, мова; отже, це наука про те, як досягти вершин у людському розвитку, оволодіти мистецтвом самовдосконалення, зокрема у професійній діяльності [5].

Як відомо, основою та рушійною силою розвитку і саморозвитку особистості, її професіоналізму є її активність, вищою формою якої вважається творчість – історична активність людей, що безперестанно розсуває кордони можливостей їхнього людського розвитку [14].

Відтак, забезпечення акмеологічної спрямованості процесу управління сталим регіональним розвитком потребує залучення активної громадськості регіону до розробки відповідної моделі. Це забезпечить певне психологічне налаштування мешканців регіону на діяльність із забезпечення сталого регіонального розвитку, дозволить удосконалити цей процес і підвищити його ефективність на підставі врахування науково-методичних принципів і засад акмеології.

Діяльнісний або функціональний підхід наголошує на дослідженні процесів управління сталим регіональним розвитком за логікою створення основних компонентів діяльності із забезпечення означеного сталого розвитку від мети до кінцевого результату, на осмисленні й оцінюванні цих процесів крізь призму реалій розвитку особистості, оновленні та аналітичному прогнозуванні виявлених закономірностей з метою вдосконалення управління. Це повинно стати підґрунтям побудови моделі управління, виявлення категоріальних, теоретичних та практичних компонентів основних блоків моделі, зв'язків і взаємозв'язків між ними.

Так, Я. В. Коваль і І. Я. Антоненко вважають саме функціональний підхід найбільш доцільним підходом при визначенні підсистем регіонів у контексті стратегічного планування і управління регіональним розвитком і виділяють за функціональною ознакою три основні складові регіону: виробничу, соціальну та природно-ресурсну сфери [7]. А В. І. Захарченко та І. В. Запотоchnий при структуруванні регіонів з тією самою метою виділяють такі макропідсистеми: населення разом із середовищем проживання; природно-ресурсна сфера; ви-

робнича сфера; соціальна сфера; духовна сфера; блок управління та зворотного зв'язку [6].

Доцільність застосування методологічних підходів інтегративного характеру до формування складових моделі управління сталим регіональним розвитком обумовлюється інтегративним характером самої категорії «сталий регіональний розвиток» і тим, що інтеграційні процеси все ширше охоплюють усі сфери діяльності людства, що інтеграція одночасно визнана як загальнонаукова, загальнокультурна закономірність, як перспективний напрям сучасної науки.

Особливо слід відзначити, що найяскравіше проявляються інтеграційні процеси стосовно системно-структурних перетворень, орієнтованих на логістику, всі концептуальні положення якої мають чітку інтеграційну спрямованість. Це обумовлює ефективність її застосування в різних сферах діяльності людей, що поєднуються в понятті «сталий регіональний розвиток».

Вчені в галузі логістики зазначають, що стратегічне значення логістики, логістичного управління в останні роки суттєво зросло і продовжує прогресувати, і логістика, як теоретична концепція і як практичний керівний інструмент удосконалення організаційно-управлінських систем, дуже активно й швидко розповсюджується [3; 11]. За останні десятиліття логістичне мислення поширилося й на геополітичні процеси на рівні групи країн (наприклад, створення Європейського союзу з єдиним внутрішнім ринком), окремої країни, регіону.

Логістичний підхід, на думку автора, полягає у використанні логістичних принципів і концептуальних положень, методів, організаційних форм і технологічних прийомів логістики для вдосконалення побудови регіональних процесів як підсистем регіональної системи управління сталим розвитком, організації матеріальних і відповідними їм інформаційних поточкових процесів у внутрішньому і зовнішньому відносно певного регіону середовищі.

Основними принципами і концептуальними положеннями логістики, що мають бути покладені в теоретико-методологічну основу логістичного підходу до формування складових моделі управління сталим регіональним розвитком на засадах демократичного врядування та відбуватися в його організаційних формах, методах і технологічних прийомах, є такі: системності; інтеграції, інтегрального цілепокладання і націленості дій на інтегральну ефективність системи в цілому; комплексності; взаємодії і координованості дій усіх елементів моделі та досягнення збільшених результатів від ефекту взаємодії; ієрархії і рівневого розподілу; науковості; рішення інформаційних проблем через стандартизацію даних і нормування; відповідності всіх рішень з планування, організації, управління і контролю поточкових процесів загальної стратегії регіону; багатоваріантності планування і прогнозування; зв'язку часткових завдань і загальної оптимізації, конкретності; конструктивності; надійності; творчого підходу, компромісів і гармонізації інтересів учасників регіональних процесів; пріоритетного врахування потреб ринку праці та послуг у регіоні й орієнтації на кінцевий результат.

Оскільки логістичний підхід виступає організаційно-управлінським механізмом, який, пересікаючи функціональні межі структурних підрозділів регіону як ланок макрологістичної системи, за рахунок більш гнучкої координації спрямовує дії на досягнення єдиних цілей, то саме такий підхід є найбільш доцільним для оптимізації й удосконалення процесів управління і формування складових блоків моделі управління сталим регіональ-

ним розвитком у сучасних умовах стратегічного курсу інтеграції в ЄС.

Різноманітність методологічних підходів як концептуальних детермінант формування моделі управління сталим регіональним розвитком обумовлюється розвитком соціально-економічної науки, постійними змінами ідей, технологій, знань, що відбуваються швидше, ніж змінюються покоління. Проведений аналіз концептуальних детермінант засвідчує їх інтегративну природу, тенденцію їх використання науковцями в різних комплексних сполученнях. Наприклад, при використанні логістичного підходу, що полягає серед іншого в реалізації у процесі управління регіональним розвитком визначених принципів логістики, зазначені принципи також можуть бути реалізованими і в різних комплексних сполученнях.

Отже, на основі аналізу визначених концептуальних детермінант, і передусім з позицій логістичного підходу, з урахуванням принципів комплексності, інтегрального цілепокладання, координації дій різних підсистем та їх націленості на інтегральну ефективність системи в цілому з орієнтацією на кінцевий результат, уявляється доцільним виділення в моделі управління сталим регіональним розвитком таких блоків: структурно-функціонального і контрольного-коригувального.

Структурно-функціональний блок моделі повинен містити загальну структуру регіону, структурні складові субрегіонів, аналіз потенціалу сталого розвитку регіону і його структурних складових, основні етапи забезпечення функціонування механізму управління сталим регіональним розвитком, вибір і обґрунтування: пріоритетних напрямів регіонального розвитку; шляхів удосконалення структури господарського комплексу регіону і шляхів їх фінансового забезпечення на визначеному рівні; заходів щодо впровадження програми сталого регіонального розвитку і функціонування механізму його управління, а також зменшення розбіжностей у макросистемах (виробничій, соціальній, природно-ресурсній) сталого розвитку регіону.

Що стосується визначення складових контрольного-коригувального блоку моделі, то слід зазначити, що, як склалося в нашій країні, оцінка реалізації більшості чинних програмних документів зводиться лише до аналізу факту виконання запланованих заходів та контролю за витратами бюджетних коштів. Саме це відзначають: М. Лендьял (Англія), Б. Винницький (Україна) і Ю. Ратейгак (Польща) у спільному дослідженні щодо моніторингу та оцінювання стратегій і програм регіонального розвитку в Україні та запровадження стандартів ЄС. Окрім того, у цьому дослідженні звернуто увагу на те, що в Україні немає ринку незалежних експертів, тим більше, агентств, здатних здійснювати зовнішню оцінювання урядових програм. Відтак, для організації моніторингу програм сталого регіонального розвитку необхідно завершити реформування системи державної статистики, її технічне переоснащення в бік формування електронних систем моніторингу [9].

Отже, контрольного-коригувальний блок моделі повинен містити електронну систему моніторингу та поетапного оцінювання результатів запровадження визначених заходів за програмою сталого регіонального розвитку і функціонування механізму його управління на основі завчасно встановлених критеріїв і показників сталого регіонального розвитку.

Наприклад, в якості таких показників можна використовувати індикатор результатів сталого розвитку регіону, запропонований М. М. Миколайчуком, що складається із індикаторів економічного, соціального розвитку

ОСОБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВЛАДИ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД

Пошук оптимальних шляхів удосконалення управління сільськими територіями передбачає звернення до вітчизняного історичного досвіду. Розглянуто основні історичні особливості сільського територіального устрою на українських землях, з'ясовано відмінні риси трансформації системи управління українського суспільства. На підставі цього зроблено висновок, що при виділенні громад на визначальне місце необхідно поставити критерії, пов'язані з територією.

Ключові слова: сільські території, округа, сільський сход, громада, сільське товариство.

Для розуміння сучасних процесів необхідно простежити їх еволюцію в часі, розкрити зв'язок між історичними подіями та явищами. Урахування попереднього досвіду набуває особливої наукової актуальності та практичного значення з тих мотивів, що історичний процес розвивається не лінійно, а спіралеподібно. З огляду на це, пошук оптимальних шляхів удосконалення управління сільськими територіями передбачає звернення до вітчизняного історичного досвіду в досліджуваній сфері суспільної діяльності.

Фундаментальні праці із загальних проблем адміністративно-територіального устрою та територіальної реформи опубліковані С. Дністрянським, А. Доценком, Р. Безсмертним ін.

Попри наявність низки наукових публікацій на тематику адміністративно-територіального устрою, не всі аспекти існуючої системи належно досліджені. Передусім це стосується низового рівня адміністративного устрою сільських територій – поділу адміністративних районів на сільські ради. Від вдалості такого поділу залежить успіх функціонування системи сільського місцевого самоврядування, економічного зростання в аграрному секторі.

Мета даної статті полягає в тому, щоб спираючись на розв'язувальні здатності синергетичного підходу до пізнання реальності, з'ясувати особливості траєкторії еволюції сільського територіального устрою та життя українського суспільства, її характерні ознаки та подальші перспективи.

Отже, завданням даної статті є дослідження особливостей структури управління та самоврядування на українських землях другої половини XIX – початку XX ст., із характеристикою основних чинників формування даної структури.

Сьогодні, коли в Україні на порядку денному стоїть питання формування нової системи адміністративно-територіального устрою, знання історичного досвіду дозволять виділити ту сукупність найактуальніших аспектів, врахування яких важливо не тільки в даний момент, а і в подальшому. Саме тому, на нашу думку, при реформуванні необхідно врахувати кілька суттєвих положень.

Соціальна модель села завжди будувалася на спільному інтересі, але тут визначальним був принцип

та екології [9]. Кожний з означених індикаторів, у свою чергу, поділяється на низку складових, з обов'язковим визначенням їх вагових коефіцієнтів, залежно від ступеня їх значущості для конкретного регіону.

Важливою передумовою розробки моделі управління сталим регіональним розвитком є визначення методологічних підходів: системного, функціонального, особистісне орієнтованого, синергетичного, акмеологічного, логістичного, а також підходу з позицій парадигмального моделювання, їх практичне використання для забезпечення сталого розвитку в різних сферах діяльності регіону. Визначені концептуальні детермінанти сприяють оптимізації процесу формування складових блоків моделі управління сталим регіональним розвитком на засадах демократичного врядування, забезпеченню його ефективності і відповідності сучасним потребам регіону і суспільства.

Література.

1. Бабкіна О. Демократичні детермінанти трансформації українського суспільства / Ольга Бабкіна // Персонал. – № 2. – 2007.
2. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетинг. досл.) / О. Г. Білорус, Ю.М.Мацейко. – К.: МАУП, 2005. – С. 474–491.
3. Гаджинский А. М. Логистика : учебник / А. М. Гаджинский. – [11 изд.]. – М. : Изд.-торг. Корпорация «Дашков и К», 2005. – 432 с.
4. Губа А. В. Характеристика складових управлінської культури в освіті / А.В.Губа // Педагогіка і психологія: Наук.-теор. та інформац. журнал АПН України. – К.: «Педагогічна преса», 2008. – №3-4(60-61). – С. 107–116.
5. Данилова Г. Акмеологія – це три «П»: професіоналізм, порядність, патріотизм // Освіта. – 2003, № 9 (5026). – 19-26 лютого. – С. 12–13
6. Захарченко В.І. Державне регулювання регіональної економіки / В.І. Захарченко, І.В. Запоточний; за ред. проф. В.І. Захарченко. – Х., Львів: Одеса : ТОВ «Одісей», 2003. – 592 с.
7. Коваль Я.В. Регіональна економіка : навчальний посібник / Я.В.Коваль, І.Я.Антоненко. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 272 с.
8. Кун Т. Структура наукових революцій / Томас Кун; [пер с англ.]; сост. В.Ю.Кузнецов. – М. : ООО Изд-во АСТ, 2003. – 605 с.
9. Миколайчук М.М. Фінансово-економічний механізм забезпечення стійкого збалансованого розвитку регіону : монографія / М. М. Миколайчук; за ред. І. В. Розкутенка. – К. : НАДУ, 2010. – 308 с.
10. Поліщук В.Г. Понятійно-категоріальний апарат політики стимулювання сталого розвитку регіону / В. Г. Поліщук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11. – С. 168–173.
11. Пономарьова Ю.В. Логістика : навчальний посібник / Ю.В.Пономарьова. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 192 с.
12. Програма дій «Порядок денний на XXI століття»: Ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку (Саміт «Планета Земля», 1992 р.); [пер с англ.]. – 2-ге вид. – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.
13. Семенов В.Ф. Екологічний менеджмент : навчальний посібник / В.Ф. Семенов, О.Л. Михайлюк, Т.П. Галушкіна та ін.. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 516 с.
14. Словник-довідник з професійної педагогіки / За ред. А.В.Семенової. – Одеса: Пальміра, 2006. – 272 с.
15. Хакен Г. Синергетика : монографія / Г. Хакен; [пер. с нем.]. – М.: Мир, 1980. – 404 с.